

Dorota Krystyna REMBISZEWSKA

Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa

Janusz SIATKOWSKI

Uniwersytet Warszawski, Warszawa

Prymak, pr(z)ymak, iść w prymy, w prymaki, w przystępy jako przykład kontaktów językowych na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim

Wielokrotnie podejmowano problem wzajemnego wpływu języków na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim. W tekście wskazano na konieczność interpretacji i indywidualnego potraktowania wyrazów, które można by uznać za zapożyczenia. Geografia i historia przedstawionych wyrazów zdecydowanie przemawia za przyjmowaną ich pożyczką wschodniosłowiańską. Pojawiające się na tych terenach *iść w przystępy* może świadczyć o rodzimoci i jednocześnie wpływać na postać form w kontaktujących się językach. W dialektach wschodniosłowiańskich na Białostocczyźnie występują jeszcze dalsze wyrazy o ruskiej postaci fonetycznej w omawianych tu znaczeniach ‘zięć przybrany do domu rodziców żony’ oraz ‘przyjęcie zięcia do domu i na gospodarstwo żony’. W znaczeniu ‘zięć przybrany do domu rodziców żony’ dosyć szeroki zasięg ma formacja *prystupa*, występująca głównie między Narwią i Nurcem oraz na terenach przyległych na północ od Narwi. W świetle przedstawionej dokumentacji można zakładać, że ruskie *pryšou* (*pošou, pryšed*) *u prystupy* na ścisłym pograniczu językowym może być pożyczką zwrotną z polskiego.

Słowa kluczowe: pogranicza polsko-wschodniosłowiańskie, leksykografia gwarowa, dialektologia słowiańska.

Wielokrotnie w naszych tekstach podejmowaliśmy problem wzajemnego wpływu języków na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim (por. Rembiszewska, Siatkowski, 2018, 2021). Wskazywaliśmy na konieczność interpretacji i indywidualnego potraktowania wyrazów, które można by uznać za zapożyczenia. Wymienione w tytule *prymak*, *pr(z)yjmak*, *iść w prymy*, *w prymaki*, *w przystępy* to wyrazisty przykład przenikania się języków na obszarze niejednorodnym językowo. Mamy tu do czynienia z jednej strony z obecnością typowych cech wschodniosłowiańskich, z drugiej – występowaniem elementów znamienych dla polszczyzny.

Nazwy *prymak*, *pr(z)yjmak* ‘zięć przyjęty na gospodarkę żony’ oraz kolokacje *iść w prymy*, *w prymaki* ‘iść na gospodarkę żony’ właściwe są językom wschodniosłowiańskim, jednak zaznaczają one swoją obecność również w gwarach polskich pozostających w ścisłym sąsiedztwie z gwarami wschodniosłowiańskimi. Pojawiające się na tych terenach *iść w przystępy* może świadczyć o rodzimości i jednocześnie wpływać na postać form w kontaktujących się językach.

Szczególnie rozbudowaną rodzinę tworzą one w języku białoruskim: w białoruszczyźnie literackiej występują: *прымак* ‘mężczyzna, którego przyjęto do domu i na gospodarkę rodziny żony’, *прымы* ‘mieszkanie i życie w rodzinie żony’ (ТСБМ, t. 4, s. 448, 454), zaś w gwarach *прымак*, *прымака*, *прыймак*, *прымач*, *прымень* itp. ‘mężczyzna, którego przyjęto do domu i na gospodarkę rodziny żony’, *прымы* ‘mieszkanie i życie w rodzinie żony’ oraz *пайсці ў прымы*, *прымакі*, *прымаке*, *прымачы*, *прымічы* ‘rójść do domu i na gospodarkę rodziny żony’ (СПЗБ, t. 4, s. 146–148; ЭСБМ, t. 10, s. 104–105). Między innymi z okolic Sienna (Сенно) w południowo-wschodniej Białorusi zarejestrowano dwie postaci: *прымак*, *прымака* (МСДС, t. 2, s. 112), a w gwarach białoruskich na terenie Rosji *прыймак*, *прымак* (Расторгуев, s. 218).

Forma *примака* poświadczona jest w białoruskim od XVI w. (1591) (ТСБМ, t. 28, s. 336). Podstawę stanowi ściągnięta forma czasownikowa *прымаць* < *прыймаць* < *пріймати ‘przyjmować’ (ЭСБМ, t. 10, s. 107).

Obecność wyrazu *prymak* w gwarach białoruskich Polesia Rzeczyckiego w dawnej guberni mińskiej (z głównym miastem Rzeczyca, obecnie Рэчыца – w południowo-wschodniej Białorusi) i funkcjonowanie *prymaka* jako roli społecznej w życiu wiejskim odnotował Czesław Pietkiewicz:

W doli *prymaka*-zięcia, zamieszkałego u rodziców żony, dopatrują się podobieństwa do psiej doli, o czym mówi także przysłowie: *Chleb prymacki jeta chleb sabacki*. Podejrzewają go nawet o to, że zamłodu nakładał „piszczyki” na psie ogony i za karę podzielał psi los (Pietkiewicz, 1938, s. 72).

[...] biada *прымакови*, jeżeli po śmierci teściów żona umrze bezdzietnie, bo wówczas krewni jej rodziców wyrzucają go. W takim razie najmuje się za parobka u braci, a jeżeli jest zniedołężniały – staje się żebrakiem (Pietkiewicz, 2013, s. 46).

Częste występowanie frazeologizmu *прымачы хлеб – сабачы* w gwarach białoruskich potwierdza słownik przysłów białoruskich, podający liczne cytaty z użyciem tego związku wyrazowego (Якалцэвіч & Лепешаў, s. 330). Słownik białoruskich frazeologizmów ludowych rejestruje *найсьці (ісьці, прыійсьці) на прымы (на прымакі)* ‘stać się zięciem w domu teścia’, z przytoczeniami z centralnej Białorusi z obwodu mińskiego: ze wsi Łubień (Лубень) w rejonie wilejskim; Swatki (Сваткі), Stare Naby (Старыя Габы) w rejonie miadzielskim (Мяцельская & Камароўскі, ss. 199–200).

W języku ukraińskim pojawia się *прийма́к, прийма́ка* ‘mężczyzna, który przeszedł do domu i rodziny żony’, poza tym w gwarach *прийма́ч* (SUM, t. 8, s. 623), *прийми́ч* (Матіїв, s. 385) oraz *прийми* ‘życie w domu i na gospodarstwie żony’: *приста́ти, іти у прийми, у прийма́ку* ‘przejść na gospodarstwo, do domu żony’, *бу́ти, жи́ти у прийма́х* ‘żyć w domu, w rodzinie żony’ (Грінченко, t. 3, s. 417, 418; SUM, t. 8, s. 623, 629). W gwarach naddniestrzańskich w Ukrainie zachodniej funkcjonują formy męskie – *прийма́к, прейма́к* oraz żeńska – *прейма́чка* ‘kobieta, którą przyjęto do domu męża jako synową’ (Шило, s. 215, 216). Postać żeńską podano także w słowniku gwar zachodniopoleskich – *прийма́чка* ‘kobieta, która przyjęła *прымьака*’ (Аркушин, s. 442) i bojkowskich – *прийми́чка* ‘zameżna kobieta, która mieszka w domu męża’ (Матіїв, s. 385).

W języku rosyjskim *прима́к* ‘zięć przyjęty do domu żony’ uważany jest za wyraz regionalny (ССРЛЯ, t. 11, s. 574–575). Dal (Даль, t. 3, s. 424) notuje w tym znaczeniu *прима́к* spod Kurska i *прима́ка* spod Pskowa, natomiast *прима́к, прима́ка* w gwarach ma bogatą dokumentację terytorialną w znaczeniu ‘zięć przyjęty do domu żony’, rzadziej ‘adoptowany syn’ (СРНГ, t. 31, s. 285). Poświadczane są też formy *прийма́к, прийма́ка* ‘zięć przyjęty do domu żony’, ‘mężczyzna przyjęty „bez rejestracji” do domu kobiety’, *приймень* ‘zięć przyjęty do domu żony’ spod Smoleńska i Pskowa, *прима́ч* ‘ts.’ spod Smoleńska i *прима́: взять в прімы* ‘przyjając zięcia do domu żony’ (СРНГ, t. 31, s. 284, 291, 292).

Do terenów Białorusi i Ukrainy ściśle nawiązują gwary wschodniosłowiańskie na Białostoczczyźnie. Zanotowano tu na całym terytorium postać *прым'ак* ‘zięć przybrany do domu rodziców żony’, *прым'ак* w kilku rozproszonych punktach od Siemiatycz po Hajnówkę, poza tym *прым'іч* w Lipinie w pow. sokólskim oraz na południe od Białegostoku we wsiach Hołówki Duże i Klewinowo w gminie Juchnowiec Kościelny (AGWB, t. 7, m. 211, s. 30–31). W gwarach ruskich na

Białostoczczyźnie notowano też powszechnie *pryśou u pryłmy* w rozproszeniu na całym niemal terenie, *u pryłmičy* w widłach Biebrzy i Brzozówki, *u prymake* w pasie wschodnim, głównie na północy przy granicy z Białorusią, *u prymaki* w kilku punktach nad Bugiem (AGWB, t. 7, m. 212, s. 32–33).

Wspomniane wyżej wyrazy, występujące sporadycznie na ścisłym pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim, w polskich dialektach kresowych oraz w polszczyźnie pisanej, stanowią pożyczki ruskie. Dla nazwy *prymak*, *pryjmak*, *przyjmak* wpływ wschodniosłowiański przyjmują niektóre słowniki języka polskiego (Koniusz, 1983, ss. 127–138, 1984, ss. 40–51, 2001, s. 112, 133; Kostecka-Sadowa, 2015, s. 101, 132).

Za pożyczką przemawia geografia i historia tych wyrazów w języku polskim.

Już Zygmunt Gloger w artykule *Nazwy weselne w przestrzeni byłej Rzeczypospolitej* (Gloger, 1877/2015, s. 1075, 1076) z dialektu polskiego nad Berezyną podał *prymak (przyjmak)* ‘taki nowożeniec, który nie mając chaty i własnej gospodarki, zamieszkuje w domu swej żony lub jej rodziców’. SGPK notuje *prymak*, *pryjmak* ‘zięć’ z dialektu polskiego na Białorusi pod Mińskiem, *pryjmak* ‘parobek, za którego gospodarz wydał córkę i razem ich przy sobie trzyma’ z Wołynia (ze *Wspomnień* Józefa I. Kraszewskiego) i *prymak* ‘najemnik’ z Polesia (SGPK, t. 4, s. 358).

W kartotece SGP *prymak* ‘zięć przyjęty do domu żony’ udokumentowany jest z Huszczy pod Białą Podlaską (por. Buczyński, 1967, s. 243: *prymak* ‘zięć przyjęty do gospodarki żony’), ze wsi Budy pod Bielskiem Podlaskim (tu występuje też pochodny przymiotnik w szeroko rozpowszechnionym w białoruszczyźnie frazeologizmie *prymačy χlep sobačy*) w Wierzchjedlinie koło Sokółki oraz w gwarze kresowej w powiecie wilejskim w centralnej Białorusi.

Paršuła podaje *prym^laka* ‘ts.’ z gwary polskiej na Łotwie (Паршула, 1984, s. 145). Pelcowa (Pelcowa SGL VIII, s. 341) z Lubelszczyzny w tym znaczeniu przytacza *przyjmak* określając jego zasięg jako rozproszony, ale powszechny. Jan Ignaciuk (1928–2013), działacz ukraiński, urodzony w Dańcach, gm. Hanna, pow. włodawski wskazuje znane na Lubelszczyźnie *prymak*, *przyjmak* ‘ten, co poszedł do panny za zięcia’ (Ignaciuk, 2011). Mazur (Mazur, 1978, s. 164) przytacza spod Biłgoraja *pšyjma*, *pšyjmak* w znaczeniu ‘adoptowane dziecko’. Należy tu najpewniej również *preńjak* ‘pasierb’ z polskiego dialektu kresowego w Kaczanówce pod Tarnopolem (Tarnopol, 2007, s. 243).

W słowniku podlaskim (RóżnSłów, s. 277) w znaczeniu ‘zięć przyjęty do domu i na gospodarstwo rodziców’ wymieniono z Supraśla *prymak* i *prymaka* (Wojciech Załęski), zaś z Niemirowa koło Mielnika nad Bugiem jako polskie *pšymak*, a jako ukraińskie *prymak* i *prystupnyk* (Bronisława Janiak). Kudzinowski podaje spod Knyszyna *prymy* ‘gdy mąż idzie na gospodarstwo

żony'. D. Rembiszewska nazwę tę określa jako charakterystyczną dla gwar wschodniosłowiańskich na Białostocczyźnie i dla północno-wschodniej Białorusi (Rembiszewska, 2007, s. 123, 186).

W gwarach polskich pod Brasławiem w północno-zachodniej Białorusi zanotowano *prymak*, *prymaka* 'mąż przychodzący na gospodarstwo żony' oraz *pšyšed na pryme, na prymak'i* 'przyszedł na gospodarstwo żony' (Rieger, 2014, s. 214; Smułkowa, 2009, s. 369, 713). Lewaszkiwicz podaje z języka polskich przesiedleńców spod Nowogródka *prymak* 'zięć mieszkający z żoną u teściów' (Lewaszkiwicz, 2017, s. 429). W tekstach informatorów z okolic Bohatyrowicz nad Niemnem (na południe od Grodna) sporadycznie występuje u Jadwigi Kopczewskiej *iść w prymy* obocznie z *w przystępy* 'wżenić się w gospodarstwo żony' (Bohatyrowicze, 1998, s. 136), częściej natomiast używane jest tu tylko *iść w przystępy* (Bohatyrowicze, 1998, s. 137, 138, 140, 319).

Nazwę *prymak*, *pr(z)ymak* odnotowują też słowniki. Arct (Arct, ok. 1920, s. 410) ma *prymak* 1. 'najemnik', 2. 'zięć mieszkający u teściów' z orzeczeń Sądu Najwyższego z roku 1923 i 1929 z okręgu duniłowskiego na Wileńszczyźnie i w Nowogródku. SWil (SWil, s. 1290) uznaje nazwę *przyimak* 1. 'chłop zbiegły i osadzony w innej wsi', 2. 'ten, co się ożenił z córką gospodarza i zamieszkał w jego domu jako domniemany przyszły gospodarz', za prowincjonalizm, (SW, t. 5, s. 10, 298) przytacza jako gwarowe formy *prymak* 1. 'zięć mieszkający u teściów' z cytatem z Antoniego Pietkiewicza (mającego związki z Białorusią, a potem z Ukrainą), 2. 'najemnik' (z białoruskiego) oraz *przyimak* 'parobek, za którego gospodarz wydał córkę i razem ich przy sobie trzyma' jako pożyczkę z ukraińskiego z cytatem z *Bożej czeladki* (1874) J. I. Kraszewskiego i *przyimak* 1. 'chłop zbiegły i osadzony w innej wsi', 2. 'zięć mieszkający u teścia', a SJPD (SJPD, t. 7, s. 103) jako gwarowy ukrainizm *przyimak* 'parobek ożeniony z córką gospodarza' z cytatem z *Jermoly* J. I. Kraszewskiego. Koniusz (Koniusz, 1948, s. 45) przytacza w znaczeniu 'zięć przyjęty do domu teściów' z utworów Kraszewskiego: z *Jermoly* (1855) oraz *Historii kolka w płocie* (1860) dwie postaci: bez polonizacji *przyimak* i formę spolonizowaną *przyimak*.

Nazwa *prymak* funkcjonuje też w pieśniach ludowych¹, w których przewija się motyw nieszczęśliwego losu męża, który przyszedł na gospodarstwo rodziców żony. Warto przy tym zwrócić uwagę, że w niektórych tekstach wokalnych, gdzie podmiotem mówiącym jest zięć przyjęty do domu teściów, omawiany wyraz pojawia się w postaci hipokorystycznej – *prymaczenko*, dla podkreślenia ekspresji wypowiedzi, wzmocnienia trudnego położenia *prymaka* np.:

---

¹ W miejscowości Gródek na Białostocczyźnie od 1995 r. działa zespół Prymaki, który wykonuje muzykę wschodnią. Ma on w swoim repertuarze m.in. piosenkę *Prymak* (*Прымак*).

A ja biedny **prymaczeńko**, da us'o hore znaju,
dwa kułaki pad hałowej i spac'i liaha(ju).
Wstawaj, wstawaj, **prymaczeńko**, czas, para wstawaci,
zaprahaaj daj s'iwy koni, jidz'i u polie orac' (i)
[...]
Oj, nie uspiel taj **prymaczeńko** abieda ji z'jes'ci,
Taj prychoz'ic' jaħo żonka: nies'i s'winiam jes'ci
[zapisane w 1956 r. w Kobylance, gm. Michałowo, pow. białostocki]
(Szymańska, 2012, s. 537)

Geografia i historia przedstawionych wyrazów zdecydowanie przemawia za przyjmowaną ich pożyczką wschodniosłowiańską.

W dialektach wschodniosłowiańskich na Białostocczyźnie występują jeszcze dalsze wyrazy o ruskiej postaci fonetycznej w omawianych tu znaczeniach 'zięć przybrany do domu rodziców żony' oraz 'przyjęcie zięcia do domu i na gospodarstwo żony'.

Apelatywy *prymak*, *prymaka* weszły również do systemu antroponimicznego. Na obszarze wschodniosłowiańskim znane są nazwiska *Прымак*, *Примаченко* (białoruskie), *Примак* (rosyjskie) oraz przezwiska białoruskie *Прыма́к*, *Прыма́ка*, *Прымачо́к*, *Прымако́ў*, *Прымачо́нак* (Бірыла, s. 335). Przeniknęły one również do nazewnictwa polskiego, o czym świadczą antroponimy: *Prymak*, *Prymaka*² – charakterystyczne dla Białostocczyzny, w tym dla nazewnictwa Żydów białostockich: *Primak* (Abramowicz, 2010, s. 300). Nazwisko *Prymak* miało dość szeroki zasięg, gdyż wymieniono je na przykład w XVIII-wiecznych dokumentach z powiatu grabowieckiego w ziemi bełskiej, na północ od Lwowa (Olejnik, 2019, s. 186).

W znaczeniu 'zięć przybrany do domu rodziców żony' dosyć szeroki zasięg ma formacja *prystupa*, występująca głównie między Narwią i Nurcem oraz na terenach przyległych na północ od Narwi, poza tym w zakolu Narwi na wschód od Łap pojawia się *prystupnik*, *prystupnyk* oraz zupełnie sporadycznie *prystupčyk* (AGWB, t. 7, ss. 30–31). Dworakowski (Dworakowski, 1935, s. 64) z polskiego dialektu w Złotorii leżącej na wschód od Tykocina nad granicą z powiatem białostockim podaje *prystupnik*. Ciekawe, że w dialektach białoruskich i ukraińskich nazwy tej raczej nie ma. Odnotowano jedynie odosobniony zapis z Polesia *присупна* 'приймак' (ЛПол, s. 62).

W znaczeniu 'przyjęcie zięcia do domu i na gospodarstwo żony' w gwarach wschodniosłowiańskich na Białostocczyźnie występuje dosyć

---

² Co ciekawe, nazwiska *Prymak*, *Prymaka*, *Prymako* według K. Rymuta nie mają związku z omawianym leksemem. Zdaniem tego językoznawcy pochodzą one od *prymak* 'uczeń pierwszej klasy' (Rymut, 2001, s. 303).

powszechnie na południe od Supraśli zwrot *pryšou* (*pošou, pryšed*) u *pryštupy*. W Karpowiczach i Bobrowce nad rzeką Brzozówką zanotowano zaś postać fonetycznie mieszaną u *pryštemy*. Na Białostocczyźnie na samym południu zapisano sporadycznie formę czasownikową *pryštup'yu* i *pryštup'iu* (AGWB, t. 7, ss. 32–33). Nawiązanie do tego zwrotu w dialektach ruskich jest zupełnie rzadkie: w komentarzu do mapy Maria Czurak przytacza jedynie z gwar zachodniopoleskich *nou'ov y pryct'yny*. Wyraz *prym'ak* ‘zięć przyjęty do domu rodziców żony’ i połączenie *pryšou u prymak'e* udokumentował Stanisław Glinka z gwary wsi wschodniosłowiańskiej Nomiki w gminie Sokółka na początku drugiej połowy XX w. (Kondratiuk, 2021, s. 222).

Zwrot *iść, pójść w przystępy* ‘iść po ślubie do domu i na gospodarstwo żony’ również w języku polskim występuje tylko w gwarach. Ma on jednak nieco szerszy zasięg niż w dialektach ruskich.

Już Gloger (Gloger 1877/2015, s. 1076) podał „*przystąpić do żony, pójść w przystępy* czyli na jej gospodarkę” gdzieś ze Wschodu bez ściślejszej lokalizacji. Kartoteka SGP notuje zwrot ten z Wierzchjedliny pod Sokółką w *pšystemy pošet*, spod Siemiatycz ze wsi Baciki Średnie oraz z Miłkowic (Maćki, Paszki, Janki), a także z Dobrzyniewa leżącego ok. 8 km na północny zachód od Białegostoku. W pobliżu tej ostatniej miejscowości tuż za granicą powiatu białostockiego Dworakowski (Dworakowski, 1935, s. 64) notuje *przystępy* z Pszczółczyna oraz w złożeniu ze Złotorii „A żeby-to co do łba przystąpiło temu, ktorny *przystępy* wydumał”. Czesław Kudzinowski zapisał *pryštemy* ‘jedna strona po ślubie przychodzi do drugiej’ (Rembiszewska, 2007, s. 186). Dorota Rembiszewska (por. RóżnSłow, s. 271) przytacza *przystępy* z okolic Wysokiego Mazowieckiego (na pograniczu Mazowsza i Podlasia), a Irena Maryniakowa (Maryniakowa, 2011, s. 62) spod Ciechanowca: *pszystempem, pszystempom* ‘mężczyzna po ślubie zamieszkały w domu żony i zajmujący się jej gospodarstwem’, *na pszystempach* z Ciechanowca, *mąsz pszystempem do mnie* z Łempic oraz *na pszystemy on idzie do dziedziczki i f pszystempach* z Wojtkowic. Kartoteka SGP rejestruje poza tym z „Poradnika Językowego” *na pšystemp* ‘nowożeniec idzie do żony lub odwrotnie’ z Mazowsza bez bliższej lokalizacji. Zwrot *iść w przystępy* ‘wzenieć się w gospodarstwo żony’ często występuje w tekstach informatorów z okolic Bohatyrowicz na południe od Grodna (Bohatyrowicze, 1998, s. 136, 137, 138, 140, 319).

Z gwar polskich sporadycznie zapisano też formację współrdzenną *przystępień* ‘mężczyzna, który się przyzenił do domu lub majątku żony’ znad średniego biegu rzeki Raby w roku 1893 (SGPK, t. 4, s. 434), a kartoteka SGP ma jeszcze ten wyraz z Krakowskiego: „Ten z małżonków, który przechodził na gospodarkę drugiego był *wlazłokiem, wstępniem, przystępnieniem*” oraz ze Śląska ze Ślemienia pod Żywcem *přystep'ěj* ‘niemający gospodarstwa pojął za żonę mającą gospodarstwo’.

W świetle przedstawionej dokumentacji można zakładać, że ruskie *pryšou* (*pošou*, *pryšed*) u *pryšupy* na ścisłym pograniczu językowym może być pożyczką zwrotną z polskiego. Jednak równie rzadkie w dialektach wschodniosłowiańskich na Białostocczyźnie *pryšupa* i *pryšupnik* ‘zięć przybrany do domu rodziców żony’ są najpewniej rodzime ruskie, skoro nie mają wzoru polskiego.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

- Abramowicz – Abramowicz, Z. (2010). *Antroponimia Żydów białostockich*. Trans Humana.
- AGWB – Glinka, S., & Obrębska-Jabłońska, & A., Siatkowski, J. (Red.). (1980). *Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny* (T. 1). Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo PAN. Glinka, S. (Red.). (1989–1993). (T. 2–3). Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo PAN. Maryniakowa, I. (Red.). (1995–2012). (T. 4–10). Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Arct – Arct, M., (ok. 1920). *Słownik staropolski*. Wydawnictwo M. Arcta.
- Bohatyrowicze – Grek-Pabisowa, I., Handke, K., Ostrówka, M., & Zielińska, A. (Opr.). (1998). *Bohatyrowicze sto lat później*. Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Ignaciuk – Ignaciuk, J. (2011). *Swatanie, oględziny i przyjazd po pannę młodą*. Archiwum Programu Historia Mówiona. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiQzqDjxYD-AhUVh_0HHXJCAIgQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fbiblioteka.teatrnn.pl%2FContent%2F51467%2FHM_Ignaciuk_Jan_2011_02_15_Swatanie%2C_ogledziny_i_przyjazd_po_panne_mloda.pdf&usg=AOvVaw3Hug834uwV5cnHzv5Qsomg
- Kondratiuk, M. (2021) *Kultura materialna wsi białostockiej i jej zmiany w świetle gwar ludowych XX wieku*. Fundacja im. Księcia Konstantego Ostrogińskiego.
- Lewaszkiwicz, T. (2017). *Język powojennych przesiedleńców z Nowogródka i okolicy*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Ławski, J., & Leończuk J. (Red.). (2015). *Zygmunt Gloger. Pisma rozproszone. 1877–1889* (T. 2). Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego.
- Maryniakowa, I. (2011). *Słownik dawnej mowy mieszkańców Ciechanowca i okolicznych wsi na Podlasiu*. Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów.
- Pelcowa SGL VIII – Pelcowa, H., Gumowska-Grochot, I., & Skórska B. (2020). *Słownik gwar Lubelszczyzny* (T. 8). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Rembiszewska, D. K. (2007). *Słownik dialektu knyszyńskiego Czesława Kudzinowskiego*. Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów.
- Rieger, J. (2014). *Słownictwo polszczyzny gwarowej na Braślowszczyźnie*. Wydawnictwo Naukowe Sub Lupa.

- RóżnSłow – Maryniakowa, I., Rembiszewska D. K., & Siatkowski, J. (2015). *Różnojęzyczne słownictwo gwarowe Podlasia, Suwalszczyzny i północno-wschodniego Mazowsza*. Instytut Slawistyki PAN.
- Rymut – Rymut, K. (2001). *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny* (T. 2). Wydawnictwo Naukowe DWN.
- SGPK – Karłowicz, J. (1900–1911). *Słownik gwar polskich* (T. 1–6). Akademia Umiejętności.
- SJPD – Doroszewski, W. (Red.). (1958–1969). *Słownik języka polskiego* (T. 1–11). Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Smułkowa – Smułkowa, E. (Red.). (2009). *Brasławszczyzna. Pamięć i współczesność* (T. 2. *Słownictwo dwujęzycznych mieszkańców rejonu (Słownik brasławski)*). Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- SW – Karłowicz, J., Kryński, A., & Niedźwiedzki, W. (Red.). (1908–1927). *Słownik języka polskiego* (T. 1–8). Kasy im. Mianowskiego.
- SWil – Zdanowicz, A., Bohusz-Szysko, M., & inni (Opr.). (1861). *Słownik języka polskiego* (T. 1–2). Maurycy Orgelbrand.
- Szymańska – Szymańska, J. (2012). *Podlasie (Cz. 2. Teksty pieśni powszechnych)*. Instytut Sztuki PAN.
- Tarnopol – Czarnecka, K., Kowalska, D., & Rudolf-Ziółkowska E. (Opr.). Rieger, J. (Red.). (2007). *Słownictwo gwarowe przesiedleńców z Ukrainy. Słownik porównawczy kilku wsi w Tarnopolskiem, z materiałów zebranych pod kier. W. Paryła*. Instytut Języka Polskiego PAN.
- Аркушин – Аркушин, Г. (2016). *Словник західнополських говірок*. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки.
- Transliteracja:** Arkushyn, H. (2016). *Slovník zakhidnopol'skykh hovirok*. Skhidnoievropeiskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky.
- Бірыла – Бірыла, М. (1969). *Беларуская антрапанімія. 2. Прозвішчы, утвораныя ад апелятыўнай лексікі*. Навука і тэхніка.
- Transliteracja:** Biryła, M. (1969). *Belaruskaia antrapanimiia. 2. Prozvishchy, utvoranyia ad apeliatyvнай leksiki*. Navuka i tekhnika.
- Даль – Даль, В. (1955–1956). *Толковый словарь живого великорусского языка* (Т. 1–4). Государственное издательство иностранных и национальных словарей.
- Transliteracja:** Dal, V. (1955–1956). *Tolkovyi slovar zhyvoho velikoruskoho yazyka* (T. 1–4). Hosudarstvennoe izdatelstvo inostrannykh i natsionalnykh slovarei.
- ЭСБМ – Мартынаў, В., & Цыхун Г. (Рэд.). (1978–2017). *Этымалагічны слоўнік беларускай мовы* (Т. 1–14). Навука і тэхніка.
- Transliteracja:** Martynav, V., & Tsykhun H. (Red.). (1978–2017). *Etymalahichny slovník belaruskaj movy* (T. 1–14). Navuka i tekhnika.
- Грінченко – Грінченко, Б. (1907–1909). *Словарь української мови* (Т. 1–4).
- Transliteracja:** Hrinchenko, B. (1907–1909). *Slovar ukrainskoi movy* (T. 1–4).

- ГСБМ – Жураўскі, А., & Булыка, А. (Рэд.). (1982–2017). *Гістарычны слоўнік беларускай мовы* (Т. 1–37). Навука і тэхніка.
Transliteration: Zhuravski, A., & Bulyka, A. (Red.). (1982–2017). *Historychny slovník belaruskaj movy* (Т. 1–37). Navuka i tekhnika.
- ЛШол – Толстой, И. (Ред.). (1968). *Лексика Полесья. Материалы для полесского диалектного словаря*. Наука.
Transliteration: Tolstoi, I. (Red.). (1968). *Leksika Polesia. Materialy dlia polesskoho dialektnoho slovaria*. Nauka.
- Мяцельская & Камароўскі – Мяцельская Е., & Камароўскі Я. (1972). *Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі*. Выдавецтва БДУ.
Transliteration: Miatselskaia E., & Kamarovski Ya. (1972). *Slovník belaruskaj narodnai frazealohii*. Vydavetstva BDU.
- Матіів – Матіів, М. (2013). *Словник говірок центральної Бойківщини*. Ната.
Transliteration: Matiiv, M. (2013). *Slovník hovirok tsentralnoi Boikivshchynu*. Nata.
- МСДС – Курцова В., & Кунцевіч Л. (Ред.). (2015). *Мова Сенненшчыны. Дыялектны слоўнік* (Т. 1–2). Беларуска навука.
Transliteration: Kurtsova V., & Kuntsevich L. (Red.). (2015). *Mova Sennenshchynu. Dyialektny slovník* (Т. 1–2). Belarukaia navuka.
- Расторгуев – Расторгуев, П. (1973). *Словарь народных говоров западной Брянщины*. Навука і тэхніка.
Transliteration: Rastorhuev, P. (1973). *Slovar narodnykh hovorov zapadnoi Brianshchynu*. Navuka i tekhnika.
- СПЗБ – Мацкевіч, Ю. (Рэд.). (1979–1986). *Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча у пяці тамах* (Т. 1–5). Навука і тэхніка.
Transliteration: Matskevich, Yu. (Red.). (1979–1986). *Slovník belaruskikh havorak pavnocna-zakhodniai Belarusi i yae pahranichcha u piatsi tamakh* (Т. 1–5). Navuka i tekhnika.
- СРНГ – Филин, Ф., Сороколетов, Ф., & Мызников, С. (Ред.). (1965–2021). *Словарь русских народных говоров* (Т. 1–52). Наука.
Transliteration: Fylyn, F., Sorokoletov, F., & Myznykov, S. (Red.). (1965–2021). *Slovar russskykh narodnykh hovorov* (Т. 1–52). Nauka.
- ССРЛЯ – Филин, Ф. (Ред.). (1950–1965). *Словарь современного русского литературного языка* (Т. 1–17). АН СССР.
Transliteration: Fylyn, F. (Red.). (1950–1965). *Slovar sovremennoho russskoho literaturnoho yazyka* (Т. 1–17). AN SSSR.
- ТСБМ – Атраховіч, К. (Крапіва, К.). (Рэд.). (1977–1984). *Тлумачальны слоўнік беларускай мовы* (Т. 1–5). Навука і тэхніка.
Transliteration: Atrakhovich, K. (Krapiva, K.). (Red.). (1977–1984). *Tlumachalny slovník belaruskaj movy* (Т. 1–5). Navuka i tekhnika.
- Шило – Шило, Г. (2008). *Наддністрянський регіональний словник*. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Наукове товариство ім. Шевченка в Америці.

Transliteracja: Shylo, H. (2008). *Naddnistrjanskyi rehionalnyi slovnyk*. Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy, Naukove tovarystvo im. Shevchenka v Amerytsi.

Якалцэвіч & Лепешаў – Якалцэвіч М., & Лепешаў І. (2002). Слоўнік беларускіх прыказак. Беларуская навука.

Transliteracja: Yakaltsevich M., & Lepeshav I. (2002). *Slovník belaruskikh prykazak*. Belarusaika navuka.

Literatura

Buczyński, M. (1967). Wschodniosłowiańskie wpływy językowe w gwarze wsi Huszcza powiat Biała Podlaska. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia. Sectio F, XXII (10)*, 223–256.

Dworakowski, S. (1935). *Zwyczaje rodzinne w powiecie wysoko-mazowieckim*.

Koniusz, E. (1983). Kresowe elementy leksykalne i semantyczne w języku powieści ludowych J. I. Kraszewskiego. *Studia nad polszczyzną kresową*, 2, 127–138.

Koniusz, E. (1984). Wpływy ruskie w języku powieści Józefa Ignacego Kraszewskiego. *Język Polski*, 64, 40–51.

Koniusz, E. (2001). *Polszczyzna z historycznej Litwy w Słowniku gwar polskich Jana Karłowicza*. Wydawnictwa UJK.

Kostecka-Sadowa, A. (2015). *Rzeczownikowe zapożyczenia wschodniosłowiańskie w gwarach polskich*. Instytut Języka Polskiego PAN.

Mazur, J. (1978). *Gwary okolic Biłgoraja (Cz. 2. Fleksja)*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Olejniak, M. (2019). *Antroponimia starostwa grabowieckiego (XVI–XVIII w.)*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Pietkiewicz, C. (1938). *Kultura duchowa Polesia Rzeczyckiego*. Materiały etnograficzne. Towarzystwo Naukowe Warszawskie.

Pietkiewicz, C. (2013). *Kultura społeczna Polesia Rzeczyckiego*. Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

Rembiszewska, D. K., & Siatkowski, J. (2018). *Pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie. Studia wyrazowe*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Rembiszewska, D. K., & Siatkowski, J. (2021). *Pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie. Studia wyrazowe (Cz. 2)*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Паршута, Ю. (1984). О диалектной лексике польских говоров на территории Латвийской ССР. *Studia nad polszczyzną kresową*, 3, 133–145.

Transliteracja: Parshuta, Yu. (1984). O dialektnoi leksike polskikh hovorov na terrytorii Latviiskoi SSR. *Studia nad polszczyzną kresową*, 3, 133–145.

***Prymak, pr(z)ujmak, iść w prymy, w prymaki, w przystępy*
as an Example of Linguistic Contacts
on the Polish-East Slavic Border**

The study addresses the issue of mutual language influence in the Polish-Eastern Slavic borderlands. It emphasizes the necessity of interpreting and individually considering words that could be viewed as borrowings. The geography and history of the presented words strongly support their Eastern Slavic borrowing. The emergence of these words in these areas can signify their native origin and simultaneously affect the forms in the interacting languages.

In the Eastern Slavic dialects in the Białystok region, there are further words with a Russian phonetic form in the discussed meanings, such as ‘a son-in-law living with his wife’s parents’ and ‘welcoming a son-in-law into the wife’s house and estate’. The term *prystupa* has a relatively broad range, primarily found between the Narew and Narecze rivers and the adjacent areas to the north of the Narew River.

Based on the presented documentation, it can be assumed that the Russian term *прысоў (pošoŭ, pryšed) u prystupy* on the precise language border may be a reciprocal borrowing from Polish.

Keywords: Polish-Eastern Slavic borderlands, dialectal lexicography, Slavic dialectology.